

Plastiğin Yolculuğu

Hafif, kolay şekil verilebilir, dayanıklı, renklendirilebilir ve ekonomik olmaları nedeniyle plastik ambalaj ve ürünler neredeyse hayatın her alanında kullanılıyor.

Pipet, su şişesi, tabak, bardak, deterjan kutusu, yoğurt kabı, poşet dosya gibi plastik malzemeler kullanıyoruz. Birçok çeşidi olan plastikler genellikle yeraltından çıkarılan bir fosil yakıt ve hammadde olan petrolün işlenmesiyle elde ediliyor. Plastik ürünlerin kimi tekrar tekrar kullanılabilir şekilde kimiyse tek kullanımlık üretiliyor.

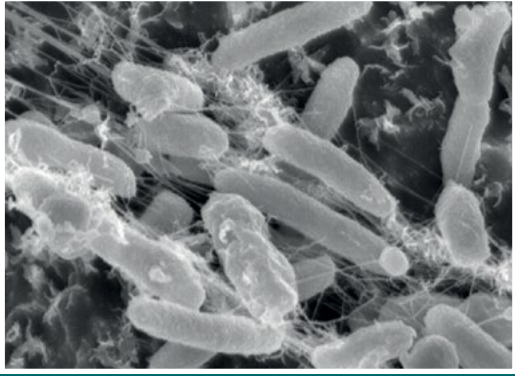
Plastiklerin parçalanarak doğaya karışması için uzun yıllar gerekir. Bu nedenle en iyisi geri dönüştürülüp yeni bir ürün haline getirilmeleridir. Geri dönüşüm, tekrar kullanım ve geri kazanım yoluyla plastik atıklar çöp olmaktan çıkarılabilir. Böylece yeni plastiklerin üretilmesi için kullanılan doğal kaynakların tüketimi azaltılabilir, enerji tasarrufu sağlanır ve en önemlisi çevre kirliliğinin önüne geçilebilir.

Geride dönüştürülebilir plastik atıkların çoğunu yiyecek, içecek ve çeşitli başka ürünlerin ambalajları oluşturuyor. Plastik atıklar, deterjan şişesi, çöp bidonu, sulama borusu, yer döşemesi, çöp torbası, elbise askısı, iplik ve benzeri malzemelere dönüştürülerek tekrar kullanılabilir.

Geride dönüştürüm tesisinde ayrılan plastikler

Bir spor ayakkabısı üreticisi, yüzde 95'i plastik atıklardan üretilen malzemelerden yapılmış ayakkabılardan bir yılda bir milyon çift satmış. Bir çift ayakkabı için okyanuslardan çıkarılan on bir adet atık plastik şişe geride dönüştürülmüş.

PET olarak bilinen plastik çeşidini besin olarak tüketebilen bir bakteri var. Bilimsel adı *Ideonella sakaiensis* olan bu bakteri salgıladığı enzimler sayesinde PET'i doğal bileşenlerine çeviriyor. Bu maddeler toprağa karıştığında doğaya zarar vermiyor.

Ne kadar sürede parçalanıyorlar?

Yün çorap
1-5 yıl

Elma çöprü
2 ay

Plastik şişe tutucu
400 yıl

Karton kutu
3 ay

Plastik poşet
10-20 yıl

Alüminyum kutu
200 yıl

Köpük bardak
50 yıl

Mişina balık ağı
600 yıl

Plastik şişe
450 yıl

Tek kullanımlık plastikler hayatımızı kolaylaştırıyor. Ancak okyanuslardaki plastik atıkların büyük çoğunluğu da onlardan oluşuyor. Bu atıklar akıntıların etkisiyle okyanusların belirli yerlerinde birikerek çok büyük çöp adaları oluşturuyor.

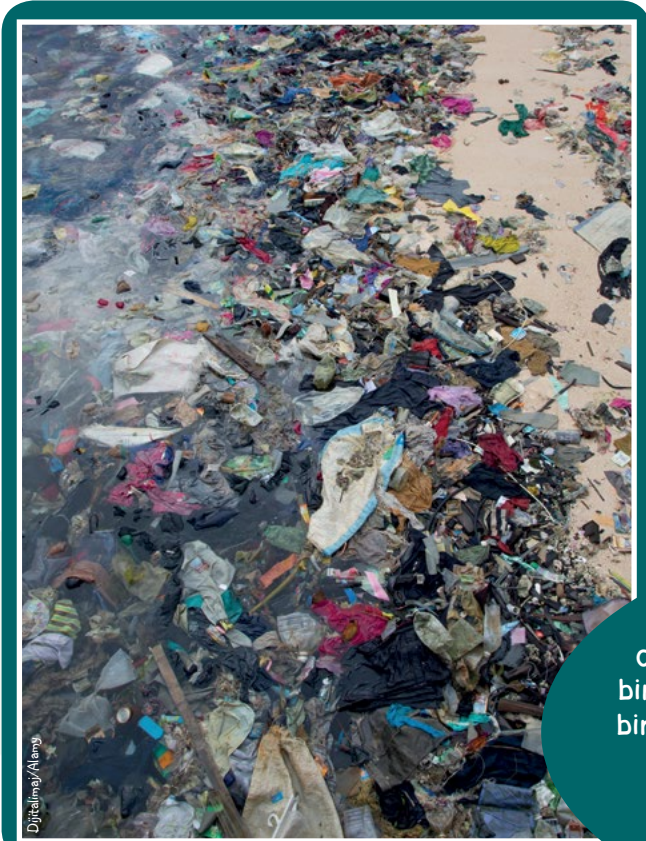

Mikroplastikler

Plastikler okyanusta yavaş yavaş parçalanıp suya karışıyor. Güneş ışınları ve tuzlu su, plastiğin kimyasal yapısını bozuyor. Plastikler beş milimetreden küçük parçalara yani mikroplastiklere ayrılıyor.

Üstüne plastik atıklar takılmış bir deniz kaplumbağası

Eğer herhangi bir önlem alınmazsa ve denizler bu hızla kirletilmeye devam edilirse 2025 yılında bir ton plastik çöpe karşılık üç ton balık olacağı hesaplanmıştır. 2050 yılından sonra denizlerdeki çöp miktarının balık miktarını geçeceği tahmin ediliyor.

Büyük Okyanus'ta, Hawaii ile Kaliforniya arasında oluşmuş dev çöp adasında yaklaşık seksen bin ton plastik atık birikmiş. Bu plastik atıkların birazı sahillere geri dönüyor, büyük bölümü de okyanuslarda yüzmeye devam ediyor. Plastik çöp adasının büyüklüğünün bu yıl Türkiye'nin yüzölçümünün iki katını geçeceği tahmin ediliyor.

Plastik kullanımını nasıl azaltabilirsiniz?

Size birkaç öneri...

Tek kullanımlık plastik şişeler yerine tekrar kullanılabilir şişeleri tercih edebilirsiniz. Evden çıkarken yanınıza bir matara ya da termosla su alırsanız dışarıdan plastik şişede su satın almak zorunda kalmazsınız.

Pikniğe giderken ya da okula yemek götürürken yanınıza tek kullanımlık plastik çatal kaşık yerine metal çatal kaşık alabilirsiniz.

Alışveriş yapmaya giderken yanınıza bez çanta, sepet ya da file alabilirsiniz. Böylece alışveriş sırasında yeni plastik poşetler almak zorunda kalmazsınız.

Çay, kahve ve soğuk içecekler için plastik bardak yerine cam ya da porselen bardaklar kullanabilirsiniz.

Pipet kullanmamayı tercih edebilirsiniz.

Plastik şişe ve kutuları tekrar tekrar kullanabilirsiniz. Örneğin plastik sıvı sabun şişesini tekrar sıvı sabunla doldurarak kullanmaya devam edebilirsiniz.

Plastiđi geri dntrmek ya da yeniden kullanmak evre kirliliğini biraz olsun önleyebilir. İte ilginç fikirlerden bazıları...

Geride dntrlm plastikten elde edilmiş pelet

Asfalt yol yapımı

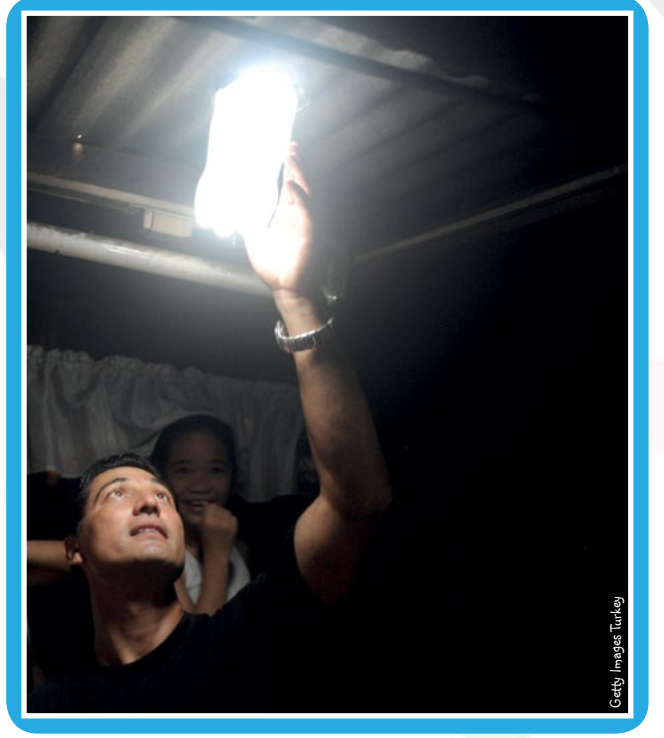
Asfalt yolların yüzde 90'ı ta, kireç taı ve kumdan, yüzde 10'u ise ziftten oluşur. Ham petrolden elde edilen zift, yol yapımında yapıştırıcı malzeme olarak kullanılır. Bilim insanları zift yerine geride dntrlm plastikten elde edilen pelet kullanmak için yöntemler gelitirmi. Pelet artık yol yapımında zift yerine kullanılabilir.

Eko tuğla, PET Őielerin içine mümkün olduğu kadar çok plastik ambalaj atığı ve naylon doldurularak yapılır. Bazen de PET Őielerin içi kum, kil, toprak gibi doğal malzemelerle doldurularak tuğlalar elde edilir. PET Őielerden yapılan bu tuğlalar yapıların inşasında kullanılır. Őielerin araları kerpiç, kil gibi doğal malzemelerle ya da silikon yapıtırıcıyla doldurulur.

PET Őielerden yapımı eko tuğlalar

Atık PET şişeler bir çeşit aydınlatma aracı hâline getirilebilir. İçleri amonyak ve su karışımıyla doldurulur ve sıkıca kapatılır. Şişeler çatıya açılan deliklere ağızları dışarıda kalacak şekilde yerleştirilir. Şişelerin içindeki suyun üzerine düşen güneş ışığı, şişelerin alt kısmının bir ampul gibi parlamasını sağlar. Bu sayede evin içi aydınlanır.

Plastik atıkları nasıl tekrar kullanabilirsiniz?

PET şişeden yapılmış tuğlalarla bahçenizde bir yapı oluşturabilirsiniz. Tuğlaların arasındaki boşlukları neyle doldurabilirsiniz?

Plastik atıklarda bitki yetiştirmek için bahçenize ya da balkonunuza bir sistem tasarlayabilir misiniz?